

Unapređivanje saradnje - Bilten

Ipa programa prekogranične saradnje
Crna Gora-Albanija i Crna Gora-Kosovo
2014-2020

April 2020

IZVOR: RAZVOJ EKOTURIZMA NA BALKANSKIM ALPIMA (CZIP CRNA GORA)

SADRŽAJ

Sedmo izdanje biltena donosi informacije o aktivnostima i događajima koji su sprovedeni u Ipa programima prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo* 2014-2020.

Više informacija o programima možete pronaći u nastavku.

Ipa program prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija 2014-2020

Opšti cilj programa je promovisanje/jaćanje dobrosusjedskih odnosa i socio-ekonomskog razvoja pograničnih regija, kroz valorizaciju njihovog turističkog potencijala, ekološki održiv i društveno inkluzivni ekonomski razvoj, uvažavajući njihovo zajedničko kulturno i prirodno nasljeđe.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

Ipa program prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo 2014-2020

Opšti cilj programa je poboljšanje standarda i kvaliteta života ljudi u programskom području, kroz ekološki održiv i socijalno inkluzivni ekonomski razvoj regiona, uz poštovanje zajedničke kulturne i prirodne baštine.

Kliknite [ovdje](#) za više informacija.

- »» Prekogranična saradnja u doba pandemije korona virusa (COVID-19).....2
- »» Nova Instrukcija za povraćaj PDV-a za albanske NVO stupila na snagu2
- »» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Prvog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija.....3
- »» Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Prvog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo.....6

Ova publikacija je izdata uz podršku Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Zajedničkog tehničkog sekretarijata Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija i Crna Gora – Kosovo i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΥΛΗ
ΚΟΣΟΒΟ : Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

*Ovakvo imenovanje ne dovodi u pitanje stavove o statusu, i u skladu je sa rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskom proglašenju nezavisnosti.

Ovaj projekat je finansiran
od strane Evropske unije

MNE – ALB
IPA-PROGRAM PREKOGRAIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJ 2014-2020

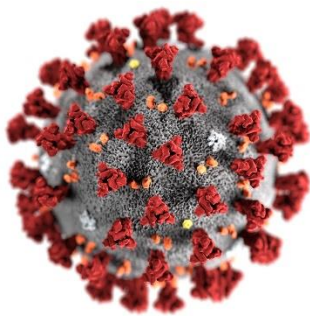
MNE – KOS
IPA-PROGRAM PREKOGRAIČNE SARADNJE
CRNA GORA – KOSOVO 2014-2020

Prekogranična saradnja u doba pandemije korona virusa (COVID-19)

Pandemija korona virusa zadesila je region nespreman, a posljedice te situacije utiču na naš svakodnevni život, uključujući i rad. Ovo je posebno važno za sve one koji sprovode projekte čiji je rok završetka prethodno definisan. Zajednički tehnički sekretariat programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija i Crna Gora - Kosovo (ZTS) otkazao je sve planirane javne događaje dok se situacija u regionu ne normalizuje i dok se ne otkloni rizik za zdravlje učesnika događaja.

Svakako, ZTS je bio na raspolaganju potencijalnim aplikantima i korisnicima bespovratnih sredstava preko ustaljenih komunikacionih kanala uzimajući u obzir da je cijelokupno osoblje ZTS-a kontinuirano radilo iz svojih domova a odnedavno na uobičajeni način, iz svojih kancelarija. U slučaju da vam je potrebna pomoć ili informacije u vezi sa prekograničnim programima, [kontaktirajte nas](#).

Izvor: SZO

Rad za vrijeme pandemije treba prilagoditi situaciji na terenu. Uzmite u obzir sljedeće preporuke prilikom organizovanja vašeg rada na projektima koji se sprovode u okviru prekogranične saradnje (informacije za korisnike grantova):

- Koristite mogućnost sistema video konferencije - komunicirajte sa kolegama koristeći alate za video komunikaciju kao što su Webex, Zoom, Skype, itd. i tako koordinirajte svoje aktivnosti;
- Umjesto organizacije događaja (ukoliko je primjenjivo i moguće) usredsrijedite se na „meke“ aktivnosti kao što su publikacije, izvještaji i izvještavanje, analize, itd.;
- Organizujte internet (on-line) konferencije ili panel diskusije (ukoliko je primjenjivo i potrebno);
- Ukoliko je potrebno, izmijenite svoj akcioni plan prema vašim potrebama i obavijestite Ugovorno tijelo o promjenama;
- Ukoliko nije moguće da se aktivnosti završe u predviđenom roku, zatražite produženje roka za sprovođenje projekta; i
- Iskoristite ovo vrijeme da promovišete svoje aktivnosti ka široj publici putem društvenih medija.

Ukoliko ste zainteresovani da konkurišete sa projektnim prijedlozima na buduće pozive za podnošenje projektnih prijedloga (koji još nisu objavljeni) i ako potpadate u neku od kategorija **potencijalnih aplikanta**, razmotrite ove preporuke:

- Pročitajte programsku dokumentaciju Ipa Programa prekogranične saradnje [Crna Gora – Albanija](#) i [Crna Gora – Kosovo](#);
- Posjetite i koristite alatku za traženje projektnih partnera [Crna Gora – Albanija](#) i [Crna Gora – Kosovo](#) i nađite svog budućeg projektnog partnera;
- Informišite se o projektima koji se trenutno sprovode i pročitajte Uputstva za aplikante koja su objavljena za prethodne pozive za dostavljanje projektnih prijedloga na našim internet stranicama - www.cbc-mne-alb.org i www.cbc-mne-kos.org;

VAŽNO: Za informacije o pandemiji u vašoj zemlji obavezno koristite samo informacije koje su dostupne na zvaničnim internet stranicama zdravstvenih ustanova:

- Institut za javno zdravlje Crne Gore - <https://vvv.ijzcg.me/>
- Institut za javno zdravlje Republike Albanije - <http://vvv.ishp.gov.al/>
- Nacionalni institut za javno zdravlje Kosova - <http://niphorks.org/>

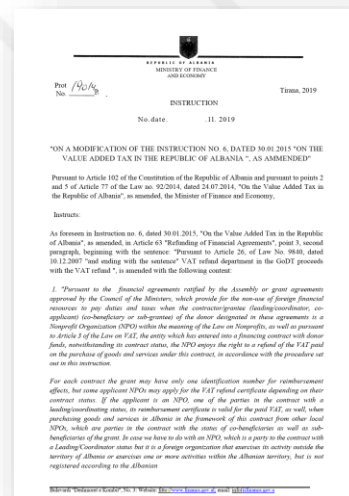
Nova Instrukcija za povraćaj PDV-a za albanske NVO stupila na snagu

Tokom sprovođenja projekata finansiranih u okviru Prvog poziva Ipa programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija, postojale su određene prepreke u postupku za povraćaj PDV-a za albanske nevladine organizacije. Problemi utvrđeni tokom sprovođenja projekata i iskazana zabrinutost zainteresovanih strana u Programu i onih koji se bave Ipa sredstvima, omogućili su pokretanje postupka revizije pravila o povraćaju PDV-a.

Naime, novo Uputstvo "O IZMJENI UPUTSTVA br. 6, od 30. 01. 2015. godine "O POREZU NA DODATNU VRIJEDNOSTU REPUBLIKE ALBANIJE"" objavljeno je u Službenom listu Republike Albanije br. 169 od 11. decembra 2019. godine. Uputstvo i nezvanični prevod na engleski jezik možete preuzeti [ovdje](#).

Uputstvo je unijelo značajne promjene u postojeću proceduru. Naime, kada je neprofitna organizacija (NVO) subjekat koji je zaključio finansijski ugovor sa donatorom, bez obzira na njegov status u ugovoru, ona uživa pravo na povraćaj PDV-a koji je plaćen prilikom nabavke robe i usluga prema ovom ugovoru, u skladu sa postupkom koji je utvrđen ovim uputstvom.

NVO koja je dio ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava sa donatorom (kao vodeći koordinator ili su-korisnik/partner) mora u roku od 90 kalendarskih dana od konačnog datuma prijema troškova podnijeti zahtjev nadležnoj Regionalnoj poreskoj upravi (RPU) za registraciju povraćaja PDV-a, u okviru vremenskog perioda sprovođenja ugovora preko obrasca 6A i u skladu sa objašnjenjima koja su sastavni dio ovog uputstva.

Obrazac 6A možete preuzeti na sljedećim linkovima:

- <https://www.tatime.gov.al/c/6/71/tatimi-mbi-vlerene-shtuar>;
- <https://www.tatime.gov.al/c/6/257/262/tatimi-mbi-vleren-eshtuar>;
- <https://www.tatime.gov.al/d/8/129/209/185/tatimi-mbivieren-eshtuar>.

Nakon unošenja svih potrebnih podataka, NVO će se službeno obratiti relevantnom RPU-u i priložiti sljedeća dokumenata:

- Ovjerenu kopiju ugovora (partnerskog sporazuma), na jeziku na kojem je sklopljen ugovor, između NVO-a i donatora ili institucije/subjekta koji je službeno ovlašten da zaključi ugovor o grantu koji se finansira/ko-finansira, zajedno sa ovjerenom kopijom prevedenom na albanski jezik;
- Ovjerenu kopiju ugovora na jeziku na kojem je ugovor/sporazum zaključen između vodećeg/koordinatora i su-korisnika (partner) i/ili korisnika podgrant-a (ukoliko je primjenjivo), zajedno sa ovjerenom kopijom prevedenom na albanski jezik;
- Izvod NVO-a izdat od strane suda (Dokumentacija koja dokazuje neprofitni status kao i eventualne promjene koje su se možda desile unutar NVO-a).

Relevantna RPU registruje u posebnom registru NVO za svrhu povraćaja PDV-a uplaćenog po ugovoru o grantu i u roku od 10 radnih dana izdaje NVO-u potvrdu o registraciji ugovora za povraćaj PDV-a prema obrascu 6C koji je dio ovog Uputstva ili odbija zahtjev uz obrazloženje razloga za odbijanje. Važnost sertifikata/potvrde traje od dana izdavanja pa do 24 mjeseca od krajnjeg datuma podobnosti/prihvatljivosti troškova. NVO može zatražiti povraćaj plaćenog PDV-a za nabavljenu robu i uslugu u bilo koje vrijeme u periodu važenja potvrde, ali u svakom slučaju, samo za isporuke koje su izvršene i plaćene u periodu trajanja ugovora. Da bi se ostvario povraćaj PDV-a u kontekstu sprovođenja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, NVO koja posjeduje potvrdu o povraćaju PDV-a, koja je predmet Direkcije za povraćaj PDV-a, u okviru Generalnog poreskog direktorata, podnosi zahtjev za povraćaj uplaćenog PDV-a u kontekstu sprovođenja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, kroz obrazac 6R koji se nalazi u prilogu ovom uputstvu, kao dio dokumentacije, zajedno sa sljedećom dokumentacijom:

- Kopija potvrde o registraciji za povraćaj PDV-a;
- Ovjerene kopije ili originali svih faktura za nabavljenu robu i usluge vezano za realizaciju projekta u Albaniji i lista nabavki koju je izvršila NVO u okviru sprovođenja ugovora o grantu sa iskazanim PDV-om (dio obrasca 6R);
- Potvrda banke sa tačnim podacima za svaki bankovni račun koji je uključen u zahtjev za povraćaj;
- Potvrda izdata od strane donatora ili institucije/subjekta koji je formalno ovlašten od strane donatora, zajedno sa sažetim finansijskim izvještajem, detaljnom listom troškova, izvještajem o verifikaciji troškova i izvještajem revizije (ako je primjenjivo), za sve troškove za koje je zatražen povraćaj PDV-a.

U roku od 30 dana nakon prijema zahtjeva, Direkcija za povraćaj PDV-a pri Generalnom poreskom direktoratu vrši verifikaciju predate dokumentacije i nastavlja proceduru povraćaja PDV-a na bankovni račun svake NVO-a koji je naveden u zahtjevu za povraćaj.

Kada NVO potpiše ugovor sa Vladinom Jedinicom za potrošnju, koja djeluje kao ugovorno tijelo, u okviru Ipa projekata koji se sprovode kroz indirektno upravljanje ili drugim posebnim donatorskim sporazumom koji ne predviđa korišćenje stranih finansijskih sredstava za plaćanje

poreza i PDV-a, Ugovorno tijelo vrši povraćaj PDV-a NVO-u koja je ugovorna strana. U ovom slučaju, NVO ne aplicira kod poreske uprave, jer nadoknadu pokriva fond koji obezbjeđuje sredstva koja su namijenjena kao lokalni trošak u budžetu institucije, u okviru čije oblasti se troše sredstva koja finansira ili ko-finansira donator.

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Prvog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Albanija

Predavanja i oprema za lokalne zajednice u Beranama i Malesi e Male

U okviru projekta *Zelena ostrva*, projektni partneri Opština Berane, VIS Albanija, Opština Malesi e Male i CARITAS Crna Gora nastavili su s nizom aktivnosti početkom 2020. godine. Naime, nastavljena je kampanja za odvajanje suvog i mokrog otpada u predviđenim kantama, pa je u tom nizu lokalna zajednica Dolac bila naredno odredište u kojoj se ova aktivnost sprovodila, a tokom koje je početkom marta održan sastanak sa mještanima ove mjesne zajednice. Opština Berane je u saradnji sa komunalnim preduzećem i komunalnom policijom pripremila plan za distribuciju seta kanti za otpatke zapremine 120 litara u jednom dijelu Dolca, dok će kroz projekat biti obuhvaćeno 1000 domaćinstava.

Pored toga, 26. februara 2020. godine u srednjoj školi „Šerif Hodža“ u Kopliku (Malesi e Male), organizovana je radionica sa Vijećem učenika.

Tokom radionice, 29 učenika je upoznato sa projektom i njegovim aktivnostima, temama o pristupu mokrog i suvog odvajanja otpada, kao i o važnosti selektivnog sakupljanja otpada. Štaviše, radionica je imala za cilj podizanje svijesti o pravilnom upravljanju otpadom, smanjenju, ponovnoj upotrebi i reciklaži, i aktivnostima zaštite životne sredine koje je neophodno preduzeti. Kako bi podstakli angažman učenika i podigli svijest o važnosti smanjenja, ponovne upotrebe i reciklaže otpada, studenti su bili uključeni u kreativne aktivnosti koje su se odnosile na izradu predmeta od materijala koji se mogu reciklirati.

Aktivnosti o podizanju svijesti o značaju očuvanja tradicionalne arhitekture u ruralnim sredinama

Polimski muzej i Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije u Crnoj Gori, Regionalni savjet Skadra i Euro partneri u Albaniji, zajednički sprovode projekat prekogranične saradnje o očuvanju kulturnih pejzaža Crne Gore i Albanije. Do sada su realizovane brojne aktivnosti u okviru ovog projekta - izrada studija i preporuka o tradicionalnoj arhitekturi sa obje strane granice, unutrašnja uređenja seoskih domaćinstava koja se bave turizmom, kulturno-pejzažno uređenje u 4 zajednice, kao i postavljanje etno soba. Krajem decembra, u okviru kampanje podizanja svijesti o važnosti očuvanja tradicionalne arhitekture, u Polimskom muzeju održana je izložba, na kojoj je prisustvovalo oko 100 učesnika, a još veći broj posjetilaca zabilježen je tokom januara 2020. godine.

Na ovoj izložbi predstavljene su fotografije iz arhiva lokalne arhitekture Polimskog muzeja, kao i fotografije prikupljene tokom realizacije ovog projekta. Gosti ove izložbe bili su učenici osnovnih škola u Beranama i Andrijevići koji su učestvovali u umjetničkom projektu takođe vezanom za tradicionalnu seosku arhitekturu, a odabrana su i izložena i najbolja umjetnička djela. Izložba je otvorena 20. decembra 2019. godine i bila je otvorena za javnost i tokom januara 2020. godine. Ovaj događaj otvorila je direktorica Polimskog Muzeja, gospođa Violeta Folić, a gostujuća

predavačica bila je gospođa Sandra Kapetanović, jedna od autora studije tradicionalne arhitekture koja je izrađena kroz ovaj projekat.

Okrugli sto i seminar o najboljim praksama EU na temu zaštite od poplava

U okviru projekta „Nepogode ne poznaju granice“, FORS Crna Gora je u saradnji sa Direktoratom za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i prefekturom Skadra organizovao okrugli sto u Podgorici i obuku u Skadru. Naime, u Podgorici je organizovan okrugli sto o najboljim praksama EU na temu zaštite od poplava sa ciljem razmjene iskustava, modela dobre prakse i naučenih lekcija kada je u pitanju ovaj prirodni rizik. Okruglom stolu su prisustvovali predstavnici Uprave za vanredne situacije, Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i opštinske službe zaštite i spašavanja iz Podgorice, Bara i Ulcinja. Tokom okruglog stola učesnici su razgovarali o ličnoj i kolektivnoj opremi za zaštitu i spašavanje, primjerima dobre prakse u upravljanju poplavama i procjeni rizika, kao i o EU Direktivi o poplavama.

Štaviše, prije održavanja okruglog stola, organizovan je seminar na ovu temu u Skadru u Albaniji 11. i 12. februara tokom kojeg su učesnici - predstavnici institucija i službi za zaštitu i spašavanje - imali priliku da od svojih kolega iz Hrvatske gorske službe spašavanja nauče o iskustvima i modelima dobre prakse vezano za aktivnosti koje su usmjerene na poboljšanje zaštite i spašavanja od poplava.

Naime, učesnici iz struktura dviju susjednih država, Albanije i Crne Gore, imali su priliku da ažuriraju i steknu znanje o najboljim praksama EU timova za pretragu/spašavanje, na određene teme kao što su upravljanje poplavama, situacije planiranja, dinamika vode i opasnosti koje proističu iz nje, pretrazi i spašavanju u rijekama i situacijama poplave uz upotrebu didaktičkih materijala i stručnu pomoć međunarodnih trenera Hrvatske gorske službe spašavanja "Rescue 3", sa dugogodišnjim iskustvom u rješavanju civilnih vanrednih situacija i spasilačkim misijama, ne samo u Evropi, već i šire.

Novo voće u lokalnoj zajednici Bushat (Vau Dejes, Albanija)

Opština Petnjica, Nacionalno udruženje malinara Crne Gore, Srednja škola Petnjica, Nacionalna stručna srednja škola "Ndre Mjeda" i NVO COSPE Albanija, kao partneri u okviru projekta *Mladi Crnogorci i Albanci u zasadima maline*, organizovali su brojne aktivnosti sa ciljem da pomognu novim lokalnim proizvođačima malina u Crnoj Gori i Albaniji.

Prvi rezultati nakon zaslada malina postali su vidljivi tokom marta 2020. godine, a malina je konačno počela da cvjeta u Bušatu, u opštini Vau Dejes.

BRZE ČINJENICE- MALINE

Kako navode korisnici granta, malina nije uzgajana u ovom dijelu Albanije, tako da voće predstavlja novinu i šansu za profit i održivost lokalne zajednice.

Promovisan „Turizam prilagođen djeci“

Asocijacija za demokratski prosperitet - Zid (ADP-Zid) u okviru aktivnosti projekta *Dječji turizam u prekograničnom području* u partnerstvu sa Centrom "Djeca danas" (QFS) iz Albanije, je u periodu od 27-29. januara u Podgorici organizovala treću regionalnu radionicu. Na trećoj regionalnoj radionici bilo je 16 učesnika iz različitih organizacija, uključujući predstavnike turističkih agencija, direktore etno/eko hotela i

sela u Crnoj Gori, Nacionalnog parka, kao i predstavnike opštine Lješ i lokalnih ljetovališta u Albaniji. Naime, prvog dana se učesnicima radionice obratila **Sanda Rakočević**, direktorica ADP-Zid, koja je predstavila ciljeve projekta kao i predavače - profesora **Almira Pešteka** sa Univerziteta u Sarajevu i profesora **Gorana Čorluku** sa Univerziteta u Splitu.

Prof. dr Almir Pešteak održao je prvu sesiju koja se odnosila na trendove u turizmu, sa fokusom na navikama porodica, naglašavajući važnost stvaranja dugoročnih ciljeva, a ne fokusiranja na kratkoročne projekte, kao i uporan rad kako bi se zadržali postojeći klijenti. Štaviše, informisao je učesnike o važnosti pripovijedanja u procesu stvaranja brenda, kako napraviti ponudu koja je privlačna, primamljiva i uočljiva, kako da se fokusiraju na prodaju destinacije u cijelini, a ne samo dijela proizvoda.

Profesor Goran Čorluka održao je prezentaciju o odrednicama i trendovima potražnje u turizmu. Dodatno, detaljno je pojasnio kako mnogobrojni ekonomski, sociološki, psihološki, demografski i drugi faktori utiču i stimulišu turističku potražnju. Naime, tokom prvog dijela predstavio je turistički marketing i koncept 7P, a drugi dio dana bio je posvećen konceptu turizma koji je prilagođen djeci. Učesnicima su predstavljeni primjeri postojećih ponuda za djecu širom svijeta i unutar kontinenta, glavni ciljevi turističke propagande, vrijednost propagande usmenog prenosa, kao i razlozi zbog kojih je važno turistima ponuditi više od onoga što očekuju. Na kraju regionalne radionice, učesnici su zaključili da je turizam prilagođen djeci i da je način unapređenja postojeće turističke ponude nešto što ima snažan potencijal za sveukupni razvoj turizma u prekograničnom području.

Kliknite [ovdje](#) kako biste pratili Facebook stranicu „Turizam prilagođen djeci“.

BRZE ČINJENICE – 7P

Takozvani prošireni marketing miks (7P) je kombinacija sedam elemenata marketinga koji teže zajedničkom radu kako bi se postigli postavljeni ciljevi marketinške strategije. Tih 7 elemenata su: proizvod; prodajna cijena; distribucija i prodaja; promocija; ljudi; proces pružanja usluga i fizičko okruženje.

„Sa planina, s ljubavlju“ - sajam tradicionalnih planinskih proizvoda organizovan na Dan zaljubljenih u Podgorici

U tržnom centru Delta Citi u Podgorici, 14. februara 2020. godine, Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije i partneri organizovali su sajam na kojem su predstavili gotove proizvode sa porodičnih gazdinstava sa sjevera Crne Gore i iz Albanije, kao i planinske tradicionalne kuhinje. Na sajmu je bilo oko 60 izlagača - proizvođači koji su učestvovali u projektu *Lokalna gastronomija kao turistička ponuda prekograničnog regiona*- iz Opštine Puka u Albaniji i sa sjeveroistoka Crne Gore, koji su učestvovali u aktivnostima pakovanja i etiketiranja u okviru ovog projekta prekogranične saradnje koji finansira EU, kao i učesnici projekta koji finansira Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija/Evropska banka za obnovu i razvoj, koji je replikacija projekta prekogranične saradnje na različitim teritorijama Crne Gore.

Korisnici granta ističu da su „tipični planinski proizvodi posebni iz više razloga. Prvo, zato što su priroda i biološka raznolikost ovih područja definisali ovu listu, ljudi sa planine beru, uzgajaju i prerađuju ono što mogu na velikim visinama. Naši preci su ustanovili način prerade ovih proizvoda koji se prenosio s generacije na generaciju do današnjih dana i sačuvan je u našim seoskim porodicama. Radi se o proizvodima velike vrijednosti, koji su pravilno pakovani i etiketirani, i predstavljeni na ovom sajmu po prvi put. Među proizvođačima, nekoliko kuvara iz lokalnih hotela i restorana predstavilo je specijalna planinska jela, a brojni

posjetioci sajma imali su priliku i da ih degustiraju. Ovo je takođe bila prilika da se promovise „Kuvar“ planinske kuhinje koji je nedavno objavljen u okviru istog projekta.

Kuvarsku knjigu *Gorska trpeza* možete preuzeti [ovdje](#).

Recepte iz regiona Puke možete preuzeti [ovdje](#).

Vijesti iz projekata finansiranih u okviru Prvog poziva Ipa Programa prekogranične saradnje Crna Gora - Kosovo

Oprema za reciklažno dvorište isporučena u Plavu i Đakovici

U okviru projekta *Prekogranične zajedničke inicijative za bolje upravljanje otpadom* koji se finansira u okviru Prvog poziva programa prekogranične saradnje Crna Gora-Kosovo, isporučena je oprema za reciklažna dvorišta opštinskim preduzećima u Plavu i Đakovici.

Ovaj projekat realizuje D.O.O „Komunalno preduzeće Plav“ iz Crne Gore u partnerstvu sa Regionalnom kompanijom za otpad „Čarbat“ iz Đakovice na Kosovu.

Očekivani rezultati na kraju projekta će doprinijeti zaštiti životne sredine i ekonomskom razvoju prekograničnog područja kroz efikasniju valorizaciju otpada; uspostavljanju sistema selektivnog sakupljanja i tretmana komunalnog otpada u urbanim sredinama u opštinama Đakovica i Plav; uspostavljanju tehničkih preduslova za integrisano upravljanje čvrstim otpadom u dvije opštine i procesu trajne edukacije ključnih aktera u integrisanom upravljanju komunalnim otpadom.

Predstavljen I2 Space koncept

U okviru projekta koji sprovode Udruženje za demokratski prosperitet - Zid, NVO Lens, Liberalno-demokratski centar i Centar kreativnih vještina, realizovan je niz aktivnosti koje su imale za cilj promociju iz SPACE koncepta. Naime, održana je trodnevna radionica „Od ideje do prototipa“ za učesnike iz opština Peč, Istok i Dečani. Učesnici su imali jedinstvenu priliku da se informišu o tome kako informaciona tehnologija nastavlja da doprinosi uspješnom stvaranju i pokretanju novih radnih mjesta. Učesnici su, uz pomoć i savjete mentora, osmislili svoje prve prototipove, povezujući društvenu inovaciju sa tehnologijom, a sve u korist zajednice.

Osim toga, u okviru istog projekta, krajem februara i početkom marta, organizovan niz prezentacija I2 SPACE koncepta u Podgorici na

Arhitektonskom fakultetu, Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore i na Univerzitetu Donja Gorica. Naime, osnivači I2 prostora fokusirani su na razvoj kreativnih biznisa, preduzeća iz oblasti turizma, kao i preduzeća koja doprinose razvoju zajednice. I2 Space nudi mogućnost testiranja i unapređenja znanja iz kodiranja, digitalnog marketinga, fotografije, grafičkog dizajna, 3D štampanja, elektronike, te pruža savjetodavnu i logističku podršku povezivanju u različitim oblastima za potrebe razvoja zajedničkih poslovnih ideja, kao i upotrebi opreme i materijala za učenje.

BRZE ČINJENICE – I2 SPACE

I2 Space je društveno inovativan prostor, sa mrežnom ekspertizom, u kojem ljudi dijele svoja interesovanja za tehnologiju, rade na svojim projektima i uče jedni od drugih.

Nabavljena oprema za demo farme i uspostavljena demo polja

U okviru projekta *Zeleni poslovi za bolju budućnost prekograničnog regiona Crne Gore i Kosova*, projektni partneri sprovode aktivnosti u opštinama u Crnoj Gori i na Kosovu. Naime, u Crnoj Gori je u toku proces opremanje demo farmi i završetak obuke za 25 odabranih stočara u opštinama Andrijevića, Berane i Plav.

Projekat je primarno usmjeren na edukaciju stočara, te se u okviru centara za obuku organizuju edukativni događaji na demo farmama i demo poljima za 25 izabranih poljoprivrednika sa teritorije

pomenutih opština. Naime, demo farme su mjesta na kojima angažovani stručnjaci demonstriraju konkretne primjere koji se odnose na postupke i metode koji su bitni u proizvodnji, kao što je pravilno čuvanje kravljege fonda, postupak ultrazvučnih pregleda za krave, itd. Centar za obuku vode stručnjaci iz oblasti poljoprivrede i veterine, kao i projektni tim sastavljen od stručnjaka iz Opštine Andrijevica i Saveza poljoprivrednika sjevera Crne Gore.

Pored toga, s obzirom da su druga polovina marta i mjesec april optimalno vrijeme za sadnju kukuruza i lucerke, tokom ovih mjeseci NVO Lokalna akciona grupa Đeravica nastavila je sa radom na unapređenju tehničkih kapaciteta lokalnih poljoprivrednika. U ovu svrhu zasađene su dvije parcele, površine 4 hektara lucerke i 3 hektara kukuruza u ruralnom području Dečana. Ova dva demonstrativna polja korišćena su za praktični rad koji je bio dio programa obuke, a polja su zasađena upotrebom mehanizacije koja je nabavljena kroz projekat.

Obilježavanje nedelje prevencije karcinoma grlića materice

U okviru projekta CARES - Prekogrančne akcije u sektoru reproduktivnog zdravlja, FORS Crna Gora i ECMI Kosovo sproveli su niz aktivnosti. Naime, nakon što su izrađeni promotivni TV spotovi i započeta opsežna kampanja, i nakon obilježavanja oktobra kao mjeseca podizanja svijesti o raku dojke, u okviru projekta je obilježena nedelja prevencije grlića materice. Posljednja nedelja januara je širom Evrope obilježavana kao Evropska nedelja prevencije karcinoma grlića materice, pa je stoga ova aktivnost sprovedena sa ciljem da se ženama skrene pažnja na značaj prevencije u oblasti reproduktivnog zdravlja. Ova aktivnost podrazumjevala distribuciju brošura i promotivnih materijala, uključujući i organizovanje preventivnih pregleda u saradnji sa domovima zdravlja i bolnicama u ciljnim opštinama, pružanje informacija građanima putem medija i emitovanje TV spota pod sloganom: Nađi vrijeme. Spriječi. Živi.

Dodatno, ginekolozi Marijana Pešić i Azra Lukač održale su niz predavanja kojima je prisustvovalo oko 40 žena, uključujući predstavnice RAE populacije, koje su imale priliku da dobiju više informacija o faktorima rizika i mjerama prevencije, poput redovnih ginekoloških pregleda, značaju zdravih stilova života i drugih mjera koje doprinose zaštiti reproduktivnog zdravlja.

BRZE ČINJENICE – KARCINOM GRLIĆA MATERICE

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, oko 500.000 žena u svijetu i oko 60.000 žena u Evropi oboli od raka grlića materice svake godine zbog nedovoljnog poznavanja ove bolesti, mjera liječenja i prevencije.

Razvoj ekoturizma na Balkanskim Alpima

Projekat Razvoj ekoturizma na Balkanskim Alpima sprovodi Centar za zaštitu i proučavanje ptica, Kosovski zagovaračko-razvojni centar - KADC, Gorska služba spašavanja Crne Gore i Planinarsko društvo „Pashtriku“. U okviru ovog projekta, Gorska služba spašavanja Crne Gore je, od 9. do 13. marta 2020. godine, organizovala drugu u nizu obuka za buduće spasioce od 09. do 13. marta 2020. godine. U drugoj obuci spašavanja (početni alpinistički kurs), koja je organizovana u Gusinju, učestvovala su 22 polaznika. U svojstvu predavača obuke su vodili eminentni nacionalni stručnjaci iz ove oblasti, instruktori Gorske službe spašavanja Dragutin Lalić i Miško Kosić, i Đorđije Vujičić, planinarski instruktor. Uz to je i šef Gorske službe spašavanja Željko Lončović, sa učesnicima na dobrovoljnoj osnovi podijelio svoje vrijedno znanje i iskustvo koje je stekao kao dugogodišnji spasilac i instruktor.

Program petodnevne obuke sastojao se od svakodnevni jutarnjih i popodnevni sesija, koje su uključivale kombinaciju teorijskog dijela i praktičnih vježbi (metoda „učenje kroz rad“). Na samom početku, učesnici su bili upoznati sa načinom rada, kao i sa značajem stvaranja spasilačke ekipe na području Prokletija.

U okviru projekta planirano je da se sa obje strane granice uspostave, adaptiraju i obilježe staze u dužini od po najmanje 25 km. U prethodnom periodu projekta identifikovane su rute staza s obje strane granice i razvijena je mapa koja prirodno povezuje dvije države. Vremenski uslovi omogućili su početak radova na lakoj infrastrukturi na jednom malom dijelu staze na Kosovu, a dalji radovi na stazama biće nastavljeni čim situacija sa pandemijom (Covid 19) to dozvoli.

Organizovane radionice i akcije čišćenja

Projekat Ujedinjeni protiv zagađenja - UAP koji sprovode Opština Petnjica, Opština Đakovica, Let's It Peja i Centar za regionalni razvoj – Rožaje, nastavili su sa aktivnostima u prekograničnom regionu. Naime, u cilju podsticanja zajednice da se više angažuje na zaštiti životne sredine, prilagođavanju i ublažavanju klimatskih promjena, sprečavanju rizika i upravljanju otpadom, UAP tim je organizovao dvije radionice u dvije osnovne škole u Đakovici. Radionica na temu "Važnost vode i njene zaštite" održana je 3. februara u osnovnoj školi "Yll Morina", a 4. februara u osnovnoj školi "Zekeria Rexha" na kojoj je učestvovalo 40 učenika. Radionici na temu "Tlo i njegov značaj" koja je organizovana 11. marta, prisustvovalo je 20 učenika.

U okviru istog projekta, tokom oktobra i novembra 2019. godine održana je serija akcija čišćenja i edukativnih radionica sa učenicima osnovnih i srednjih škola u Đakovici i Petnjici. Edukativna radionica o problemima i zaštiti životne sredine organizovana je u opštini Petnjica u školi lokalne zajednice Savin Bor, 18. februara 2020. godine. Tokom ove radionice, učenici su imali priliku aktivno da učestvuju kroz interaktivne igre i

posebno dizajniranu radnu svesku, kao i da razgovaraju o pitanjima zaštite životne sredine.

Nove prekogranične staze

Projekat *Uklete planine – izvrsna vanjska destinacija* sprovode Regionalna razvojna agencija - Zapad i Opština Peć na kosovskoj strani, u saradnji sa Regionalnom razvojnom agencijom za Bjelasicu, Komove i Prokletije i Turističkom organizacijom Plav, na crnogorskoj strani.

Tokom marta i aprila sprovedeno je istraživanje novih penjačkih staza, kao i izrada turističke ponude u klisuri Rugova. Projekat ima za cilj da uspostavi najmanje 300km staze koja će sadržati razne tematske rute koje obuhvataju prirodne spomenike, lokalite kulturnog naslijeđa, rekreativne aktivnosti i tradicionalnu gastronomiju sa obje strane kosovske i crnogorske granice, što će ujedno promovisati održivi turizam u ovom regionu.

» Operativne strukture programa (kliknite na ikone kako bi posjetili njihovu internet stranicu)

Kancelarija za evropske integracije

Ministarstvo finansija
Direktorat za finansiranje i ugovaranje
sredstava EU pomoći

MINISTRY FOR EUROPE AND FOREIGN AFFAIRS

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave
Ministry of Local Government Administration

**ZAJEDNIČKI TEHNIČKI SEKRETARIJAT IPA
PROGRAMA PREKOGRANIČNE SARADNJE
CRNA GORA – ALBANIJA | CRNA GORA – KOSOVO 2014–2020**

Zajednički tehnički sekretarijat – **Sjedište**
Adresa: Beogradska 17, 81 000 Podgorica, Crna Gora
Telefon: + 382 20 240 784; + 382 20 240 631;

Sanja TODORVIĆ
Šefica Zajedničkog tehničkog sekretarijata
E-mail: sanja.todorovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Maja RADOVIĆ
Službenik za finansije i nabavke
E-mail: maja.radovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Nikola ĐONOVIĆ
Projektni službenik
E-mail: nikola.djonovic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Almir ČAUŠEVIĆ
Projektni službenik
E-mail: almir.causevic@jts-mne-alb-mne-kos.org

Petar BELADA
Administrativni asistent
E-mail: petar.belada@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Skadar**
Adresa: Rruga Ndoc Çoba, br 1 Skadar, Albanija
Telefon: + 355 22 80 20 80;

Andi ÇEKAJ
Projektni službenik u Anteni
E-mail: andi.cekaj@jts-mne-alb-mne-kos.org

Zajednički tehnički sekretarijat – **Kancelarija Antene Priština**
Adresa: Agim Ramadani, 36/4, 10 000 Priština, Kosovo
Telefon: +383 38 200 35543

Gazmir RACI
Projektni službenik u Anteni
E-mail: gazmir.raci@jts-mne-alb-mne-kos.org

www.cbc-mne-alb.org | www.cbc-mne-kos.org

Ovaj projekat je finansiran
od strane Evropske unije